

1.

HOLD A PATAKBAN

Hol vannak azok a pezsdítő, szíromhullató tavaszi esték? Azok a langyos, esőhozó, erdőillatú szelek? Bagolyszárnyalású, tücsökciripelős álmatlan nyári éjek? Meg a felhőkócos, szél űzte őszi éjszakák? És a három napig tartó nagy havazás hókristály ragyogása? Haj, hová, mivé lettetek? Hová lett az a kéretlen-hívatlan, mégis úgy várt, mindent mesévé-meséssé átlényegítő éjszakai fény? Hová lett a telihold varázsa?

Azt hiszem, a természet megnyilvánulásai közül legelőször a teliholdas éjszaka hatott meg igazán mélyen. Nem, nem tudnám megmondani, hogy mikor. Már csak azért sem, mert oly sokszor fordult elő, hogy a teliholdas éjek valóságos élmény-folyammá nőttek egybe a képzetemben.

A sápadt korong, ami évszakonként és az éjszaka tűnő óráiban egyaránt változtatja a helyét, méretét, színét, varázslatát, igen ez a sápadt korong egyszer csak bámulójává, sőt csodálójává tett! Ugyanígy az a sok holdas történet is, amit még a „régiektől” szájából hallottam mesélni, nem is egyszer. Legtöbbször a ’fészerben’, a szeptember végi vagy októberi fosztani való kukorica-halom tetején ülve, ahol a telihold minden zugba bevilágított, és ahonnan égi vándorútját még fél-szendergésben is kényelmesen lehetett követni. A fosztók egyszer sem állták meg, hogy meséikkel meg ne tiszteljék. Megköszönték az ingyenes világitást, amiben szerencsétlenné őket. Volt ebben valami vonzódásféle a rég elfeledett ősi hitvilághoz. A fehér kukoricacsuhé látásához ennyi fény éppen elegendőnek bizonyult. És a szőlőből hazafelé botorkálóknak is, aki teliholdnál még pityókosan sem vétették el a járást.

Én azóta mondom, hogy a telihold a legszebb hétköznapi csoda! Milyen kár, hogy a ma embere már nem veszi észre, sőt, semmibe veszi! Hogyan is tenné, hiszen ez az ember felsebezte a Hold arcát, és az emiatt, fájaldalmában-

¹ **Szili István** nyugdíjas főiskolai oktató (ELTE Tanárképző), biológus - és zenekedvelő. Zenei témájú írásai megjelentek már többek között a Természet Világa c. folyóiratban, és a Napút c. online folyóiratban.

szégyenében már minden varázslatosság nélkül, csak úgy megszokott kötelességből mutatja fényes korongját az őt nézőnek.

Pedig!

A Közép-őszi fesztivál, vagy más néven Hold fesztivál Kínában az Új Év után a második legjelentősebb ünnep. Kezdődik a Kínai Népköztársaság alapításának évfordulójával (okt. 1.), majd ezt követi a Közép-őszi Ünnep, vagy Hold Ünnep. Közép-őszi, mert mindig az ősz közepén tartják; Hold Ünnep, mert ekkor a legfényesebb és a legkerekebb a Hold. A fesztivál időpontja pontosan meghatározható, a kínai 8. holdhónap 15. napján kezdődik.

Pedig a régi kínaiak hányféleképpen és mennyi mindennek is látták a holdat! És akiktől a hold csodálatát tapasztalataim által is ösztönözve, egészen fiatal koromban eltanultam. Annak ellenére, hogy legelőször csak egészen vékonyka szál akadt az utamba, amibe mégis élethosszig belé kapaszkodtam!

Apám háború előtti könyvtárából – cafatokban ugyan – de mégis megmaradt egy kisméretű, zöld bársonykötésű könyvecske: Kosztolányi japán és kínai versfordításai. A benne olvasható nagyon rövid, három, négy vagy nyolcsoros versek egyáltalán nem riasztottak, különösen aztán nem, hogy elolvastam őket. Nem emlékszem már, melyik fogott meg legelőször. Külön-külön alighanem egyik sem. Csak az egész, úgy együttvéve. És újra meg újra végig olvasva. Itt, ebben a kis szakadt könyvben az égvilágon minden új volt. Pontosabban újszerű. És mégis ősidőktől fogva ismerős. Azokról a jelenségekről és érzésekről szolt, amelyekkel már én is szembesültem, és amelyekről azt hittem, valamennyit jól ismerem. A versek gyakori olvasása azonban rádöbentett, hogy a megfogalmazás ilyen fokú tömörségével még sehol sem találkoztam. Csak az általuk megjelenített alapérzést ismertem. Így hát e versek segítségével mostantól egy különös művészettel szembesültem. Méghozzá azzal, ami jól megfontolt szavakban, szinte sűrítményként volt képes a lényegét megvilágítani. Akár a holdról is. Eleddig azt gondoltam, ez csak a zene által lehetséges.

Gyorsan, viharos gyorsasággal váltam hát a természeti-világ és emberi érzések kínai módon való látásának elkötelezettjévé. Ebből, alighanem egyes egyedül ebből a szempontból szerencsés időszakban éltem. A politikai propaganda sokat áldozott a kommunizmus útjára lépő Kína népszerűsítésére. Híján azonban a valóságos népszerűsíthetőknek, előszedte az ókori Kína irodalmi alkotásait. Olyanokat, amelyek politikailag semleges témáról, vagy nagyon is erőltetett aktualizálással az erőszak, az elnyomás elítéléséről szóltak. Ezt akkor persze még nem láttam át, sokkal inkább a formai vonatkozások érdekeltek, sem, mint a tartalmiak.

Minden esetre kihasználtam a lehetőséget, és szinte minden elérhető fordítást beszereztem. Ebben a család jó ízlése is segített, különösen a bátyámé, aki ugyancsak szívesen olvasta és gyűjtötte a régi kínai költőket.

Hamarosan ráeszméltem, hogy e névtelen, vagy valamilyen néven ismertté vált költők egyik alapvető ihletője, elmaradhatatlan témája, hangulatjelzője és misztériuma éppen a Hold. Lehetőleg a telihold. Ez nagyon tetszett nekem. Megfelelt az ízlésemnek, és a kamaszkori érzéseimnek is. Lássunk rá egy példát:

A Keleti hegy már rég nem látott.
A piros rózsza hányszor virágzott?
Fényes fellegek jönnek és mennek.
A holdsugár vajon kire száll ott?

(Li Taj-po: Emlékezés a Keleti hegynél; Károlyi Amy fordítása)

Li Paj

([kínai írással](#) 李白, 701–762) kínai költő, a [Tang-dinasztia](#) idején élt. Nevének régiesebb formái a Li Po, de leginkább Li Taj-po (李太白), a nyugati világban is ezek terjedtek el.

A távolság és az idő, mihelyt tapasztalatommá lett, szüntelenül foglalkoztatott. A bátyám egy idő múlva már távol élt tőlünk, és mások is, akikre szívesen gondoltam. A holdsugár, a Hold együttes, egyidejű látása kitűnő (erősen romantikus) összekötő kapocsnak bizonyult. És a vers olvasásakor rájöttem: immár ezerháromszáz évvel ezelőtt is! Mert, hogy Li Taj-po ennyi idővel ezelőtt töprengett ezen a kérdésen. Persze, ezzel nem azt kívántam állítani, hogy a régi kínaiak romantikusok voltak. Csak az ízlésük és az enyém egybevágóságáról lehet szó.

A kínai életérzésben oly fontos szerepet játszó tér-idő kapcsolat másik megnyilvánulása egészen egyszerű filozófiai megállapításban fejeződik ki:

Mostani ember egy se látta a régi holdat,
a mostani hold viszont a régiek fölé gyúlt.

(Li Taj-po: Borozgatás közben a holdat vallatom részlet; Dudás Kálmán fordítása)

Igen, ez az. Éppen ez a taoista vélemény az, amit a már emlegetett „régieket” is annyiszor felidéztek. Olykor azt képzeltek, hogy ha sikerülne a holdra jutniuk, megláthatnák az elődeiket. Azokat, akik már régóta a temetőben nyugszanak, és azokat is, akik még több idővel előbb kerültek valahol oda. „A hold mindent látott, ezért mindent tud. Csak nem beszél róla. De lehetséges, hogy sápatag fénye egyfolytában az igazságot közvetíti és szolgálja.” Ez volt a véleményük.

De Li Taj-pót a hold sok más vonatkozásban is megérintette. Nála szinte minden esetben szerepel, ha éjszakai kép kerül a látóterébe.

Ajtófüggöny göngyölődik, a kapuban csak a szél jár;
fényes hold indul a házba, néma ürességben sétál.

(Li Taj-po: A Tulu-folyó (részlet, Orbán Ottó fordítása)

Természetesen ez az éjszakai kép nem a hold csodálatát sugallja. Sokkal inkább a magányt, még inkább az elhagyatottságot. Az üresen hagyott ház a költő egykor elhagyott hajléka. De lehet olyan ház is, amelynek tulajdonosa rég elveszett a csatában, és lakói is elkallódtak azóta. Nekem szerencsém volt, efféle baj sohasem ért, de elégszer láttam olyanokat, akiket igen. Akiknek

menekülniük kellett otthonukból, még hozzá azzal a tudattal, hogy soha többé nem térhetnek vissza oda. Ha hazagondoltak, mindig a holdat és a csillagokat nézték.

A következő vers még pontosabban körvonalazza a magányosságot:

Bor mellett este lett észrevétlen,
ruhám megtellett hulló virággal,
berúgtam, megyek, hold a patakban,
sehol egy ember, sehol madárdal.

(Li Taj-po: Magánosan szórakozom (Szerdahelyi István fordítása)

Magányban, elhagyatottságban Li Taj-po-nak bőven volt része. Idős korában önként választott remeteéletet élt, noha barátai néha meglátogatták, és ő is, bár egyre ritkábban, viszontlátogatta azokat. De a világtól való elzárkózása, buddhizmusban is gyökerező világfelfogása, a természet-közeli, sőt természetbeni élet jobban lenyűgözte, mint az emberi közösség mindent szabályozni kívánó hatása alatti létezés. Számára már csak távoli emlék az egykori baráti közösség, a költőtársak, a vidám vagy vidámságot kereső cimborák hangoskodása. A „hold a patakban” ezúttal nem egyszerűen a visszatükröződést, hanem a derűs fénytől való elfordulást jelenti. A sok háborútól, kegyetlenségtől, álnokságtól megcsömörlött ember csalódottsága világlik ki az idézett sorokból. De ezzel együtt a sóvárgás érzése is. Hiszen a megtagadott emberi közösség jobb, sőt jó is lehetne éppen! Nem igaz?

Li Taj-po-nál a hold-imádat gyökerét a gyermekkor szolgáltatja. Egyik versében erre a gyökerére irányítja figyelmünket:

Gyermekkoromban nem tudtam, mi a hold,
csacsogó szájam szép tálnak nevezte.
De sejtettem, hogy a Drágakő terasz
tükre lehet, kék felhők közt lebegve.

(Li Taj-po: A hajdani fényes hold (részlet, Szerdahelyi István fordítása)

Meséről van tehát szó, egy különös meséről, csodás helyszínnel. Ami a költő korában alighanem népszerű és közismert lehetett. És ami a képzelet és tapasztalt valóság olyan elegyítőjének bizonyult, ami még a felnőtteket sem

ösztönözte kételkedésre. Hiába voltak már akkor is figyelmes és képzett csillagászok. A képzettség fogyatékoságait így ellentmondások nélkül tölthette be a képzelet.

És hát – ki ne tudná? – a hold szerelmes éjszakák ihletője is lehet:

Önti a hold arany hullámain.
Csupa drágakő harmata az őszenek.
A határ hegyek égig emelődnek.
A Tejút kődobásnyira folyik.
Haza a favágók dalolva jönnek.
A kihalt városban fuvola szenved.
Pa-beli legény egy sem alhatik.
Ladikjaik fél éjszakán nyüzsögnek.

(Tu Fu: Tizenhatodika éjjelén élvezem a holdat; Illyés Gyula fordítása)

Tu Fu

(kínai írással 杜甫; 712 – 770), a Tang-dinasztia (618–907) idején élt három legjelentősebb költő egyike, Li Paj és Po Csü-ji mellett.

Ezt a hangulatot azonban már Tu Fu fogalmazta meg, az előbb idézett Li Taj-po fiatalabb barátja, költőtársa, sőt követője. A rokon életszemlélet és hasonló életvitel hangja csendül ki az alábbi sorokból is:

Kerek ma éjjel még az őszi hold.
Falumban élek, árván, öregen.
Kunyhóm sötétjén a hold áthavaz;
sétálok egyet: világít nekem.

Ragyog a vízre: sárkányt fölzavar;
álmából rebben a madársereg.
Nádkunyhóm karcsú narancsfákra dől.
Szirmon a harmat, mint a könny pereg.
(Tu Fu: Tizenhetedikén éjjel, szemközt a holddal; Kormos István fordítása)

A keserűség, a magány, az öregség fájdalmas hangjai ezek. Tu Fu nagyon szenvedett emiatt, és különösen fájlalta felesége, családja távollétét:

Feleségem távol tőlem, Fu-csúban
a holdra bámul és hite meging, -
mert kisfiunk, kislányunk, nőve búban,
még azt se tudják, merre van Peking.
Felhős haja köddé higul ijedten,
Hús válla márvány s mint a fagy, vakit.
Mondd, nézzük-e még vidáman mi ketten
ernyőnkön a hold fényes rajzait?

(Tu Fu: Feleségem holdsugarban; Kosztolányi Dezső fordítása)

A hitvesi együvé tartozás megrendítő képe a befejező két sor. A fiatalság, a szerelem emléke ez a kép, amit, úgy tűnik, párkapcsolatuk érettebb időszakában is szívesen újra és újra felidéztek. Afféle szerelmi-varázslat játék, amit szinte mindenki gyakorol valamilyen formában, ha módja nyílik rá.

Az ókori kínai „szentháromság” harmadik alakja az a Po Csü-ji, aki röviddel a két előd halála után született. Alkotásaikat tehát már csak hírből ismerte. Az életfelfogás, és annak költői kifejezése azonban nem sokat változott:

A hideg hold messziről átszeli szobám terét,
gyöngyös függönyön fa-árny, lengő, imbolygó, sötét.
Szállni készül őszi dér, dermed ujjamban a vér,
varrok mécs-füst rejtekén, ollóm féme mint a jég.

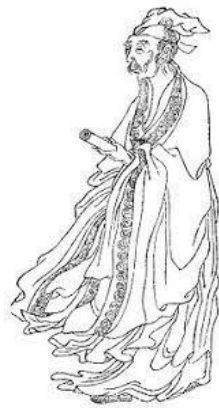
(Po Csü-ji: Varrónó; Weöres Sándor fordítása)

Ezt a verset a politikai propaganda annak idején a „kizsákmányolás áldozata” panaszaként értelmezte. Mégsem panaszdalról van csak szó. A magányos asszony özvegy is lehet, vagy olyasvalaki, aki a távoli határokon harcoló férjét várja. A családi fészek kihűlt. A Li Tajpo-nál olvasott „fényes hold indul a házba” versrészlet itt is megjelenik, ha egy kicsit másként is: „a hideg hold messziről átszeli szobám terét” alakban. Mind ez a függöny miatt van, de az átláthatóság-átjárhatóság a várakozást szimbolizálja: a várt személy lehető leggyorsabb megpillantását. Egyúttal a rideg magány erőteljes jelzéseként is értelmezhető, a ténylegesen hideget jelentő dér, dermed, jég szavak sokat sejtető háttereként.

A magány természetesen Po Csü-jinél is téma marad:

Éles, tiszta tószegély, felhő burka szétszakad,
kedves szellő hűvösen rámlehel a híd alatt,
ősz darvak párosan – a csónakban egymagam,
társam az éj mélye csak, míg a holdsugár halad.

(Po Csü-ji: Csónakban éjjel; Weöres Sándor fordítása)

Po Csü-ji

(hagyományos kínai: 白居易; egyszerűsített kínai: 白居易) a [Tang-dinasztia](#) korának egyik legismertebb kínai költője.

Elfolyik a víz, a felhők széteszlanak, elvonulnak a darvak, a szellő is odébb mozdul, még a holdfény is – csak a magányosság marad. A mozgás és változatlanság ellentéti szembeállítás Po Csü-ji remek leleménye, ami által még kétségbe ejtőbbé válik magányossága.

Ez a téma egyébként a világirodalom minden változatában és korszakában szólásra bírta a költőket (és más alkotókat is). Mint ezt az ismeretlen kínait is, aki alighanem a „szentháromság” egyik követője, ha éppen nem valamelyike lehetett.

Ó, a magányosság gyötrelme folyton.
Aludni vágnék, gyertyámat elojtom.
De jaj, a vágyó, néma, szomorú
holdfény besurran és ágyamba bú...

(Ismeretlen: Éji egyedüllét; Kosztolányi Dezső fordítása)

Íme, néhány példával illusztráltam, hogy a kínaiak segítségével miért szerettem bele én is a holdba. Szép arcát hiába karmolták össze a holdjárók, és más ember készítette eszközök, sőt maguk az emberek. Számomra ugyanaz a csoda marad, amiért továbbra is érdemes órákon át az éjszakai égre bámulni, és suttozó üzeneteit hasonlatokba, metaforákba, vagy akár mesékbe foglalni.

2.

A HOLD ÉS A KÍNAI VERS

(femcafe.hu)

„Gyermekkoromban nem tudtam, mi a Hold, csacsogó szájam szép tálnak nevezte.”²

² Li Taj-po (701-761): A hajdani fényes hold; fordította Szerdahelyi István

Ezt egy régi kínai költő mondta, aki több mint 100 évvel a magyarok honfoglalása előtt élt. Jó régi tehát a vers, és a tál is régi, amit a költő holdnak nézett és nevezett. Szép, díszes tál lehetett, bizonyára porcelánból készült, és virágminták díszítették. Ilyesmi előfordul kérem. Az ember gyereke még sok minden mással is így van. Én például gyerekkoromban egyszer a cipőmet kutyának néztem, a kutyát meg nem egyszer cipőnek. De itt és most a Holdról van szó. Amit állítólag a vakok nem tudnak elképzelni. Pedig a dolog látszólag egyszerű. Most tehát arra kérem vak és gyengén látó embertársaimat, hogy fogjanak meg egy lapos tálát. Lehetőleg kerek legyen, mert a szögletes tálak csak elvben hasonlítanak a Holdra. Szóval fogják a kezükbe a kerek tálát, szorítsák jó erősen, hogy el ne ejtsék. Amikor ez megvan, emeljék a fejük fölé. Ne csak egyszer, ne is emelgessék, hanem tartsák meg ott, a fejük fölé emelve. Ameddig csak a karjuk föl ér. Meg amíg el nem fárad. Eddig terjed a feladat, amit el kell végezniük. A továbbiakban már a képzeletükre lesz szükség.

Bizonyára mindegyikük érezte már a napsütést. Ezt nem látni kell, hisz a napsütés látása nagyon veszélyes, meg lehet vakulni tőle! (Na, én is éppen kiket figyelmeztetek erre a veszélyre!) Az arcbőrükön kell érezni, hogy süt a Nap. Ezt a tapasztalatot vigyék át most a fejük fölé tartott tálra. Mit éreznek? Mit? Úgy-e, semmit. Hát persze, ez a tányér már nem ontja a meleget. Olyan hideg, akár a Hold. De valamicskét azért mégis képes megtenni: visszasugározza a Nap fényét. Ami most már kihűlt, hideg. A Hold is a nap kihűlt fényét veri vissza.

A hasonlatom azonban sántít. Ebből a sántaságból nem is lehet kigyógyítani. Miért is nem?

Mert

1. a Hold nem tál vagy tányér, hanem égitest, és sokkal nagyobb, mint azt elképzelni tudnád;
2. nem a kinyújtott karod magasságában látható, hanem sok-sok ezer kilométerre tőled;
3. emiatt, a nagy távolság miatt nem is akkorának látszik, mint egy tál, vagy tányér. Legalábbis, ha kinyújtva tartod a kezed. Ebben az esetben már csak borsószem méretűnek tűnik!
4. No, és mindennek a tetejében mindig ugyanazt az oldalát fordítja felénk! A Hold túloldalát sohasem láthatjuk, mert a Hold éppen annyi idő alatt fordul meg a tengelye körül, mint a Föld körül. Ez nagyjából 30 napot tesz ki.

5. Ezt azonban tovább bonyolítja, hogy a Holdat egyszer teljesen világosnak, máskor meg teljesen sötétnek látjuk. Fogalmam sincs róla, hogyan tudnám ezt egy vak embernek elmagyarázni. Nem is teszem, csak annyit árulok el, hogy évente tizenkétszer változik a legfényesebb és legsötétebb állapot, vagyis egy év alatt tizenkétszer van telihold (teljes megvilágítás), és tizenkétszer újhold (teljes sötétség).

Sajnos a látók jelentős része sem érti mind ezt, és a jelenségek megfejtése is több évszázadot vett igénybe. Nem tudom tehát, hogy segítettem-e rajtad, vagy még jobban összezavartalak. Ha az utóbbi lenne igaz, bocsánatot kérek.

Most inkább elmesélek egy vicces történetet. Ez is a Holddal kapcsolatos. Méghozzá a teliholddal. Ami felhőtlen éjszakákon sejtelmesen ragyog, és mindenhová bevilágít.

3.

A HOLDKÓROS

(A kép forrása: reiki.timba.biz)

Még kollégista koromban fordult elő velem, hogy az egyik szobatársam holdkórossá változott. Legalább is a felmerült gyanú szerint. Éjfél tájban felkelt az ágyából, de csukott szemmel, és elindult a szobában. Ahol is túl kevés hely maradt az ilyesfajta sétára, mert a szokásos négy lakó helyett nyolcan voltunk. Ezt az emeletes ágyak tették lehetővé. Igen, de a többi berendezési tárgy, úgymint asztalok, székek és szekrények minden további helyet elfoglaltak. Éppen csak annyi lehetőségünk maradt szabadon, hogy a hasunkat behúzva közlekedhettünk. Ja, és a szobák is nagyon régiek voltak, legalább 200 évesek.

Szóval nem voltunk irigylésre méltó helyzetben. Na mármost, holdkóros emberünk semmi zajt nem csapott, úgy közlekedett, mintha bálteremben lett volna. Nem ment neki az asztaloknak, a székeket sem döntötte fel, céltudatosan haladt az ajtó felé. Bár az ajtó nehezen nyílt, sokszor csak a kilincs ráncigálására, ő mégis egyből ki tudta nyitni, nagyon csendesen, és vissza is zárta. Először csak néhányan vettük észre, hogy mit művel ez a szobatárs. Valaki fel akarta kapcsolni a villanyt, de gyorsan lebeszéltek róla. Nehogy megijedjen, ha már egyszer holdkóros. Akiket egyébként alvajárónak is neveznek. És amit mindeddig nem hittem el, amíg magam is meg nem tapasztaltam.

-Menjünk utána, nézzük meg, mit csinál! – javasolta egyikünk.

-Menjünk, de csendesen!

Azzal utána settenkedtünk. Nekünk nem sikerült a teljes csendet megőrizni: egyikünk, egy dagi srác feldöntött egy széket. Szerencsére a megfigyelt személy már odakint járt a folyosón, és éppen felfelé indult volna a lépcsőn.

-Hová akar ez menni? – kezdtük találgatni az úti célját. Fent ugyanis csak egy elfalazott

lépcsőforduló miatt tovább menni nem lehetett. A fordulóban egy nagy ablak egyenes rálátást biztosított a fal túlsó oldalán lévő lánykollégiumra. Amikor a fickó odaért (az arcát ekkor éppen nem láttuk), ujjával hármat koppantott az üvegen. Rövid idő múlva újabb hármat. És akkor... akkor váratlanul előlibbent egy csodaszép lány. Mintha csak egy igaz tündért láttunk volna a sejtelmes holdfényben. Ők ketten egymást, mi meg őt bámultuk. Pont úgy, ahogy a kandúrok szokták nézni a nőstény macskát. Legalább egy percen át. Megmukkanni sem tudtunk. Végül a szobafőnök, aki már utolsó éves volt, szólalt meg:

-Ezt aztán jól kieszelted, barátom! – mondta most már félhangosan, de úgy, hogy a „holdkóros” is hallja. Az pedig, megriadva felénk fordult. A lány, mintha ott sem lett volna, pillanat alatt eltűnt.

-Azt hittük, holdkóros vagy! Nem röstelled magad?!

Mindannyian fel voltunk dűlva. De nem ugyanabból az okból. Mert volt, aki irigykedett a „holdkórosra”, hogy milyen csinos lányt talált magának. Volt olyan is, aki azért háborgott, mert felébresztették. Legfőbbképpen azonban az alvajáró

volt dühös, mert elrontottuk az éjféli randevúját. Méltatlankodott nagyon, azonban továbbra is csendben, ahogy az egy igazi holdkóroshoz illik.

4.

KUKORICAFOSZTÁS

Deák-Ébner Lajos (1850–1934): Kukoricafosztás

Gyermekkorom emléke ez is. Estefelé, vacsora után kezdett benépesedni a fészter.

Aki nem ismeri ezt a régi magyar szót, annak elmagyarázom. A fészter egy melléképület, vagy annak része, aminek egyik, rendszerint udvarra nyíló oldala hiányzik. Vagyis nyitott. A mi fészterünk rendszeren a szekér tárolására szolgált. De a szekér az udvaron is elfért. Mert, ha fát hoztak haza az erdőből, vagy frissen felszedett krumplit, babot, fokhagymát, szotyolát kellett az eső elől eldugni, mindig a fésztert használtuk. Így került oda a fosztásra váró kukorica is. Aminek a csodás illata egészen betöltötte a levegőt. Meg a fésztert is. Jobb években mindig sok kukorica termett. Akik pedig estefelé gyülekezni kezdtek, a fosztók voltak. Sok kukoricához sok ember kellett. Apám, nagynéném, a bácsikám, a rokonságból Mária néni, Pista bácsi, a szomszédból Sára néni, István bácsi, és mi gyerekek.

A magam részéről ezt találtam az egyik legszórakoztatóbb munkának. A szotyolaverés más volt, arra oda kellett figyelni, nehogy az ember a saját kezére

üssön. Zajos is volt, nem kedvezett a beszélgetésnek. Annál inkább a kukoricafosztás, amit Hollósy Simon Tengerihántás-ként festett meg. Ezen a képen egy csók elől elhúzódó nőalak, és a csókra szomjas férfi látszik. A kép alapján sejthető, hogy belőlük nemsokára „mátkapár” lesz. A mi kukoricafosztásaink azonban másféle hangulatot árasztottak.

A fészkerbe akadálytalanul bevilágított a telihold. Nem is kellett mécsest gyújtani. Kívánni sem lehetett volna jobbat, hiszen a fosztást ennél a világításnál is akadálytalanul lehetett folytatni. Nem csak bevilágított a Hold, de csakhamar beszédtéma lett belőle.

-Azt beszéljük az emberek, hogy egyszer majd föl lehet menni oda!

-Aztán aki mondja, el is hiszi talán?

-Hát azt nem tudom. De az oroszok is, meg az amerikaiak is erősen készülődnek.

-Honnan tudja ezt maga?

-Olvastam az újságban.

-Na, az is mindenféle hülyeséget ír. Nem kell azt mind ehinni...

-Én még akkor sem hiszem el, ha úgy lesz. Becsapják az embert...

-Pedig lehet, hogy úgy lesz!

-No, arra még aludni kell egyet...

Így, ilyen módon beszélgettek a holdra szállásról az ötvenes években az emberek. De akadt más „holdas” témájuk is.

-Egyszer még kiderül, mi mindenre alkalmas a holdvilág.

-Hát arra, hogy világítson!

-Nem éppen erre gondoltam! A régi kínaiak szerint:

Mostani ember egy se látta a régi holdat, a mostani hold viszont a régiek fölé gyúlt.³

-Vagyis, ha már fenn leszünk a holdon, megláthatjuk az őseinket.

-No, én ezt nem hiszem!

Pedig így van. A hold mindent látott, ezért mindent tud. Csak nem beszél róla.

³ Li Taj-po: Borozgatás közben a holdat vallatom (részlet, ford.: Dudás Kálmán)

Én a kukorica-halom tetején ültem, ahol a telihold minden zugba bevilágított, és ahonnan égi vándorútját még fél-szendergésben is kényelmesen lehetett követni. A fosztók egyszer sem állták meg, hogy meséikkel meg ne tiszteljék. Megköszönték az ingyenes világítást, amiben szerencsétette őket. Volt ebben valami vonzódásféle a rég elfeledett ősi hitvilághoz. A fehér kukoricacsuhé látásához meg éppenséggel ennyi fény is elegendőnek bizonyult.